

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Kr. 4.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO-
DIŠNJE Kr. 150. — ZA INOZEMSTVO Kr. 300.
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 45.

Šibenik, 11. studenoga 1922.

God. II.

Naša riječ.

(Prigodom otvora učiteljske škole.)

Otvor učiteljske škole tako je važan događaj, da ne možemo propustiti, a da o ovom važnom događaju ne kažemo našu riječ. Učiteljska škola nije obična škola. Ona ima da spremi narodu učitelje njegove djece, njegove nade i budućnosti. Ima da odgoji lučonoše, koji će blagotvornu luč prosvjete i narodne svijesti da ponese do u najudaljenije krajeve naše domovine. Težak je i vrlo odgovoran njezin zadatak, jer nije sve isto, kome će da narod povjeri svoje najveće dobro.

Učitelj mora da je potpun čovjek. I ta se potpunost nema razumjeti samo u pogledu znanstvene spreme i stručne vještine, već u svijesti, da je on glavni čimbenik narodne sreće i blagostanja. „Nije učitelj“ kaže Tolstoj - koga su za učitelja uzgajali i izučili, nego samo onaj, koji je duboko uvjeren, da je učitelj, da to mora biti, a drugo da ne može biti ništa.“ Učitelj mora da idealno shvaća svoje zvanje, da je plemenit karakter, a nipošto slabik, koji brsti na svakom grmu; da je spravan na svaku žrtvu i pregaranje po onoj Kranjčevića:

„Odgojio ga prijegor suh,
Odgojio ga vječni boj,
Održanio ga skrban kruh,
Napojio ga mirzi znoj.“

Mora da bude moralno jak, da u svemu strogo kritično sudi, da se ne da zaslijepiti strašću ili zavesti časovitim hirima javnoga mnijenja; jak, da se opire krivici, pa ma otkle ona došla. Treba da istinski ljubi narod i da radom svojim i vladanjem steče njegovo povjerenje, jer tko je omražen u narodu, nije sposoban da mu bude učiteljem. Ima da napokon poštuje narodne svjetinje: vjeru, prošlost, narodne osjećaje.

Ovo smatramo nužnim naglasiti obzirom na neke pojave među učiteljstvom, a za koje ne možemo baciti krivnju na njegove uzgojitelje, koje poznajemo kao vrsne uzgojitelje,

prave i čestite rodoljube, već na duh vremena, kojemu se mnogi ne mogoše oteći.

Danas se očito opaža, kako kod učitelja zamire idealizam, a otimlje maha kruti materijalizam. Gramjenje za častima, za unosnim položajima stvorilo je od mnogih učitelja pužavce i poništene kukavce. Nestaje onih jakih karaktera, koji su nekad tako divno prednjačili i učiteljstvu i narodu. A znamo, da u našoj historiji i u našem narodu bilo je mnogo nesreće zbog oskudice karaktera i morala kod ljudi, koji su utjecali na sudbinu narodnu“, kako to divno каза blage uspomene Kralj Petar I. Oslobođitelj srpskom učiteljstvu, kad mu je došlo na poklon.

Nestaje kod učiteljstva i shvaćanja pravog pojma rodoljublja. Učitelj ima da svoje rodoljublje očituje u svom prosvjetnom radu, osvješćivanjem neučkih masa, osnivanjem prosvjetnih društava, moralno ekonomskim pridignućem naroda. Danas naprotiv jedan dio učiteljstva smatra prvom svojom rodoljubnom dužnošću propagiranje programa stanovitih političkih stranaka, organiziranje napadajkih banda pod raznim milozvučnim imenima i najplemenitijim ciljevima, a zapravo za službu stanovitim osobama i strankama. Neki podoše tako daleko, da liješe na sebe nečasnu službu došivanja vlastima nepošuditi, pa bilo to i samih svojih drugova. Zalosno, ali istinito.

Dao Bog, da iz ove naše učiteljske škole pođu u narod samo napredni i poletni učitelji, koji će biti tako jaki, da se otmu pogubnom duhu vremena, ostanu svugdje i svagda samo narodni učitelji, da se na njih mogu primijeniti riječi prvog upravitelja učiteljske škole u Arbanasima blagopokojnog Buzolića:

„A kamo god je dosele
Blagi taj vijesnik stigo,
Narod se od sna prenuo,
Do svoje svijesti digo!“

PITANJE ISHRANE.

I mjesni „Dalmatinski Radikal“ hoće da o tom govori. Ima na to i posebno pravo. Vlada njegove i demokratske stranke kreditirć će 12 milijuna dinara za prehranu Dalmacije. Ogroman iznos za sićušne potrebe postradale pokrajine! To je taman za hranu, što je pokrajina u 20 dana potroši. Mjesto da „Radikal“, kao dalmatinski list, piše o toj mrvici, ističe nekakvo političko obilježje, koje da je dano ovom stvari. Misli, da će tim prikriti mačuhinski postupak vlade svojih gospodara.

Ako „Dal. Radikal“ drži, da ovo pitanje stoga ima političko obilježje,

što mi ove mrvice ne bi bilo, da ne bude bilo dra Dulibića i drugova, prosto mu bilo. Uostalom, ako nije izljev nemoćnog jala, nego istina, što „Radikal“ tvrdi, da je predstavnicima naše države s bratskom Bugarskom. Ovom se njegovom dolasku u političkim krugovima daje velika važnost. Sa Pašićem i drom Ninčićem zadržao se u razgovoru puni sat. Bio je primljen i u audijenciju kod kralja. Iz vrlo važnih njegovih izjava našim novinama vidi se, kako bugarska vlada žali bratoubilački rat i osuđuje njegove krivce, koje je spremna i da kazni, a živo želi, da se između nas i njih provede zблиženje i stvori nova politika. Stambulski je čak izjavio,

Na tvrdnju, da je Zadrudni Savez u Splitu u rukama Pučke Stranke, nije vrijedno ni osvrnuti se. „Radikal“ ju je, ne poznavajući stvar, uzeo od svoga kolege demokratskog „Života“ u Splitu, a „Život“ je to ishitrio isključivom svrhom, da vlada raspačavanje hrane između ostalih povjeri i Okružnoj Banki u Šibeniku!

Ako je „Radikal“ krivo, što se n. pr. u Šibeniku nije postupilo prema poznatom stranačkom ključu, svjetujemo mu, da udruži trojicu svojih sumišljenika i javi to svojim gospodarima u Beograd, pa će na „grješnom uživanju blagodati, koje može dati akcija za ishranu“ i njegovi participirati. Ovaj nam je savjet u pero kazala — da se poslužimo komplimentom „Radikala“ — naša „stranka, kojoj njena kršćanska načela nalažu, da hrani gladni narod“.

Političke vijesti.

Izmjena brzojava između Mussolini-a i naše vlade. Talijanski otpravnik posala u Beogradu Sulmonte 5. ov. mj. priopćio je našem ministru vanjskih posala Ninčiću slijedeću brzojavku tal. ministra predsjednika Mussolini-a: „Primajući Vladu Italije molim Vas, da saopćite Ministru Ninčiću moj pozdrav sa uvjerenjem, da će se naši odnosi između naših dviju zemalja učvrstiti u pravcu srdačnog prijateljstva. — Mussolini“. Naš ministar Ninčić na ovo priopćenje brzojavio je slijedeći odgovor našem poslaniku u Rimu g. Antonijeviću: „Zahvalite gosp. Mussolini-u na pozdravu i uvjerite ga, da će u nama naći iskrenoga saradnika u radu na jačanju prijateljstva naših zemalja, koje vezuju toliki interesi i sveta uspomena na zajedničku krv u ratu, koja nam je donijela pobjedu — Ninčić“. I prigodom ove izmjene brzojava vidi se, kako je Mussolini hito da ponizi našu državu. Dok je ministrima vanjskih posala Austrije, Mađarske, Rumunjske i Bugarske direktno objavio nastup svoje vlade, jedino je naredio zastupniku Italije u Beogradu, da saopći Ninčiću njegov nastup na vladu. Najviše naš boli to, što naša vladato ne razumije ili bolje ne će da razumije.

Zблиženje naše države s Bugarskom. 9. ov. mj. stigao je u Beograd bugarski ministarski predsjednik Stambulski, da s našim vodećim krugovima povede riječ o zблиženju naše države s bratskom Bugarskom. Ovom se njegovom dolasku u političkim krugovima daje velika važnost. Sa Pašićem i drom Ninčićem zadržao se u razgovoru puni sat. Bio je primljen i u audijenciju kod kralja. Iz vrlo važnih njegovih izjava našim novinama vidi se, kako bugarska vlada žali bratoubilački rat i osuđuje njegove krivce, koje je spremna i da kazni, a živo želi, da se između nas i njih provede zблиženje i stvori nova politika. Stambulski je čak izjavio,

svoju vjeru, da bi se u skoror budućnosti u zajednici sa našom državom i Bugarskom mogla obrazovati jedna jedinstvena jugoslavenska država. Ove su se njegove izjave ugodno dojmile naših političkih krugova.

Naši odnosi s Italijom. U svim političkim krugovima u Beogradu vrlo se skeptično sudi o novom položaju u Italiji. I ako iz Italije dolazi vrlo malo vijesti, ni to malo vijesti ne daje baš najboljih nada, u buduće dobre odnose između naše države i Italije. Sveopće je uvjerenje, da je Mussolinijev brzojav Ninčiću samo akt jedne formalnosti, koja je običajna u svim sličnim prigodama, a ne akt iskrene želje za sporazumom između obiju država. Izgleda, da Talijani hoće da se i dalje služe prokušanim metodama zavaravanja, da iza lijepog lica prikriju svoje zle namjere. Radi toga vlada dosta velika zabrinutost. U vanjskom ministarstvu drže se neprestane konferencije, na kojima se raspravlja o našem ozbiljnom položaju prema Italiji i eventualnom sukobu sa fašistima. Sigurno je to, kako nam javljaju iz Beograda, da je vanjska situacija silno nejasna i zategnuta.

Hitno naoružanje naše vojske.

Kako javljaju iz Beograda, na sjednici ministarskog savjeta 8. ov. mj. pokrenuo je g. Pašić pitanje naoružanja, pa je ministar vojni iznio konkretne prijedloge. Radi hitnosti ove stvari predsjednik vlade zatražio je mišljenje ministara, pa je odlučeno, da se zakonski prijedlog o vanrednim kreditima za naoružanje stavi na dnevni red na prvoj sjednici narodne skupštine, koja će se radi toga pretvoriti u tajnu. Predsjednik vlade g. Pašić je nakon dovršene sjednice podnio kralju na potpis ukaz o specijalnim kreditima. Osim toga je u predsjedništvu vlade bila održana konferencija, na kojoj su osim g. Pašića prisustvovali ministri Trifković i Ninčić. Ova se konferencija specijalno bavila vojnim pitanjima.

Vojni krediti.

Kako javljaju iz Beograda, financ. je odbor na svojoj jučerašnjoj sjednici prihvatio i u načelu i u pojedinostima hitni zakonski prijedlog o vanrednim kreditima u iznosu od 800 milijuna dinara. Čitava se opozicija izjavila protiv toga, jer da iz izvještaja dra Ninčića i Pašića nijesu mogli uvidjeti za to dovoljna razloga. Jučer popodne na tajnoj sjednici Skupštine imao je biti izglasan taj visoki kredit.

Sramotni ispad zemljoradnika u Narodnoj Skupštini. Na sjednici Nar. Skupštine 6. ov. mj. od većine bio je odbiven prijedlog g. Lazića, da se zakon o agrarnim odnosima u Dalmaciji proglaš hitnim. Radi toga su zemljoradnički poslanici podigli veliku buku, a tri dalmatinska poslanika Francić, Vrsalović i Lovričević stali klicati: Živio D'Annunzio! Živio Mussolini! Vi tjerate najbolju jugosla-

vensku zemlju Talijanima. Poslije te buke i takve vike u znak prosvjeda napustili su dvoranu, da na dođuću sjednicu Nar. Skupštine opet dođu.

Trgovanje kmetijca dra Vošnjaka. Dr. Bogumil Vošnjak u svoje vrijeme prodao je Pašiću kmetijske glasove za ustav. Za nagradu je bio imenovan našim poslanikom u Pragu. Sad ga je vlada digla s tog mjesta. Vlada bi to bila učinila zato, što je gosp. Vošnjak, kao rođeni trgovac, i u Pragu nastavio svoj trgovački posao, te je pokazao više smisla za trgovinu nego li za diplomaciju. Skupa s njim bavio se trgovinom i poljodjelski ministar Pucelj, koji je izdavao dozvole za izvoz svinja ne samo svojoj ženi, nego i drugima. Govori se, da bi se tu radilo o kakvih 20.000 svinja. Dr. Vošnjak je izrabio svoj položaj i tim se pokazao nedostojnim, da u praškoj prijestolnici zastupa našu državu.

Rad poslanika Pučke Stranke.

Za izgradnju mostova i puteva u skradinskoj općini. Poslanik Jug. Kluba dr. Dulibić 6. ov. mj. razgovarao je s ministrom građevina o hitnoj potrebi izgradnje mostova i puteva u skradinskoj općini, gdje je silna poplava sve uništila. Ministar je odgovorio, da je poveo u ovom slučaju izvide, koji su dovršeni. Radi toga zatražit će izvanredan kredit za popravke, jer nema dovoljno kredita.

Protiv odgode izbora u Dalmaciji. Nar. poslanici Jug. Kluba dr. Dulibić i Stanko Banić 7. ov. mj. interpelirali su ministra unutarnjih djela, zašto su se ponovno na nedogledno vrijeme odgodili općinski izbori u Dalmaciji. Sutrađan je o ovoj stvari poslanik Banić održao konferenciju s ministrom Krsteljem.

Za otpuštene oružnike. Nar. poslanici dr. Dulibić i Stanko Banić 7. ov. mj. podnijeli su Narodnoj Skupštini upit na ministra unutarnjih djela radi otpuštanja nekih žandara u Dalmaciji. U upitu poslanici upozoruju, kako je otpušten veliki broj žandara s mnogo godina službe bez mirovine i bez disciplinarnog postupka. Navode, kako su sva nastojanja i predstave ostale bez uspjeha, jer

se nijesu ispravile nepravde, nanesene žandarima. Traže, da se to pitanje uredi. U istom pitanju konferirali su poslanici sa ministrom unutarnjih djela g. Timotijevićem, koji je izjavio, da će stvar izviditi i odrediti sve potrebito.

Proti provokacijama ministra prosvjete u Vojvodini. Radi novih zabrana vjerske obuke u Vojvodini održao je dr. Korošec predsjednik Jugoslavenskog Kluba, daljni razgovor s Nikolom Pašićem i upozorio ga, da ovakve provokacije ne će pospješiti konsolidacije u Vojvodini. Nikola Pašić je izjavio, da će se za stvar lično interesirati. U istoj stvari intervenirao je i predsjednik HPS poslanik Barić kod ministra prosvjete g. Pribičevića, koji mu je obećao, da će stvar izviditi i potrebno odrediti.

Za neoslobodenu braću.

Prigodom rupalskog dana 12. novembra gl. podružnica Jug. Matice u Splitu otvara i ove godine svoju II. legiju. Svaki, koji želi biti upisan u II. legiju, mora doprinijeti najmanje 100 din. Imena će se doprinositelja i ove legije kao i I. objavit u svim dalmatinskim novinama a kad se završi sakupljanje za legiju, onda će sva imena doprinosnika biti stavljena u posebni imenik na isti način, kao što je učinjeno sa I. legijom. Ove dane bit će izložen veliki okvir sa zlatnim obrubom i s imenima članova I. legije, da iza toga bude sačuvan u društvenim prostorijama poznijim pokoljenjima kao dokument narodne svijesti, ljubavi i žrtve za neoslobodenu braću, koja danju i noću još i danas živi pod teškim terorom fašističke i netašističke Italije.

I. legija je prošle godine donijela znatnu svotu u fond ove narodno-obrambene ustanove i tako joj omogućila, da ispunjava svoje preuzete dužnosti prema našem bijednom roblju u tuđini. Uprava je gl. podružnice u Splitu poslala svim svojim podružnicama štampani imenik članova I. legije, e da i cijela Dalmacija javno upozna imena naših svijesnih rodoljuba. Radi olakšanja upisa u II. legiju neimućnijim rodoljubima uprava je odlučila, da upiše kao članove II. le-

gije i one, koji se obavežu da, će u četiri obroka do konca februara 1923. uplatiti 100 din.

Danas su potrebe Jug. Matice silno porasle, a nažalost doprinosi radi novčane krize i radi prijetnje gladi znatno spali. Sasvim tim Jug. Matice vjeruje u svijest našega naroda u Dalmaciji, da će, i ako siromašan, prijeti novčanih žrtava prigodom II. objeltnice rapalskog dana, e da tako ublažimo svi zajedno boli i jade jugoslavenskog elementa u tuđini. Neka nitko u II. objeltnici rapalskog dana ne zaboravi žalosno i teško stanje onih, koji su nepravdom svijeta pali u grozno ropstvo čekajući luč svijetla, slobode sa Učke gore, odakle ima da poleti u nebeske visine šarac Kraljevića Marka, da buzdovanom heroja zbriše sa svijeta veliku nanesenju nepravdu.

Danom objave u novinama otvara se sakupljanje za II. legiju. Svote, sa potpuno čitljivim imenima, šalju se gl. podružnici u Splitu ili podružnicama u pokrajini.

Iz katoličkoga svijeta.

Otvor katoličke bogoslovije u Splitu. Talijanskom okupacijom Zadra Dalmacija je ostala nekoliko godina bez svoje bogoslovije, dok napokon dalmatinskim biskupima nije uspjelo uz pomoć mnogih prijatelja bogoslovске nauke, da ove godine prenesu bogosloviju iz Zadra u Split i tako spase za Dalmaciju taj njezin najviši učevni crkveni zavod-3. ov. mj. zazivom Duha Svetoga otvoren je u Splitu I. razred bogoslovije u prostorijama mjesnog biskupskog sjemeništa. Tom prigodom kapitularni vikar Msgr. Ivanišević održao je bogoslovima lijep govor, u kojem ih je potakao na nauk i disciplinu. Bogoslova je ukupno deset. Privremeni rektorom je prof. dr. Ante Katalinić, dok su profesori u I. tečaju: dr. Ivan Kasandrić, dr. Ivan Butković i prof. don Jakob Parać. Veselimo se ovom otvoru katoličke bogoslovije te želimo, da nam ona odgoji što više dobrih i vjernih, Crkvi i narodu odanih svećenika, kakvih u današnjim vremenima živo trebamo.

Promjene u franj. provinciji presv. Otkupitelja. *Gvardijani:* O.

Stjepan Grčić-Rako u Zaostrogu, O. Ante Alač u Živočegu, O. Božidar Bušelić u Makarskoj, O. Ivan Benutić u Omišu. *Učitelj novaka* u Visovcu; metkovički nadžupnik O. Leonard Bajić. *Zupnici:* O. Krste Kržanić u Metkoviću, O. Silvestar Kutleša u Runoviću, O. Josip Šimić u Sinju, O. Frane Mišica u Kljake, O. Bone Baričević u Lečevici, O. Mate Stošić u Raduniću, O. Dionizije Mimica u Kljevu, O. Šimun Perković u Unešiću.

Novo nasilje ministra Pribičevića. Vjeroučitelj na drž. gimnaziji u Subotici, vič. g. Ante Skenderović, otpušten je iz službe bez istrage i bez obavještenja duhovne oblasti. Katolička djeca u gimnaziji su sada bez vjeronauka. Subotički „Neven“ javlja, da je vjeroučitelj otpušten jedino s toga razloga, što je uzoran katolički svećenik i dobar Bunjevac Hrvat. Uz ovakva nasilja još je krivo današnjim vlastodršcima i njihovim vjernim sluganima, kad katolici dižu svoj glas prosvjeda i traže poštovanje svojih osnovnih prava.

Jadi državnih namještenika nastanjenih u Zlarinu.

Između mnogobrojnih tegoba, koje moraju snositi bijedni državni namještenici, koji su radi pomajkanja stanova u gradu nastanjeni u Zlarinu, iznosimo ovog puta ovu opravdanu žalbu. Veći dio ovih namještenika došli su iz Zadra ili treće zone bilo kao državni zvaničnici bilo radi toga, što su morali prebjeci pred talijanskim terorom. Mnogi od ovih imaju djecu u našim srednjim zavodima, koju dnevno šalju parobrodicem u grad. Da i ne govorimo o drugom, sam ovaj prevoz stoji siromašnu obitelj vrlo mnogo. Roditelji, koji na pr. imaju troje djece u srednjim školama, trebaju samo za prevoz djece do 180 din. mjesečno, a ovo moraju uprav od vlastitih usta otkidati, jer za ovo nemaju nikakve naknade od državnih vlasti.

Nego dosad je to još nekako išlo, ali sad nastaje zima. Siromašna djeca moraju ujutro rano ustajati, pa često na kiši i nevremenu čekati na parobrodic. Pobuduje pravu samilost gledati djecu, kad za ovakva nevre-

PODLISTAK

Dr. AUGUST JURETIĆ:

Kako postaju i po čemu se razlikuju stranke?

U svakoj državi, pa tako eto i u ovoj našoj državi ima više raznih stranaka. Svaka ima svoje posebno mišljenje i svoj posebni naert (program) o tom, kako bi trebalo urediti prilike u državi. Tako evo na primjer kod nas postoji naša Hrvatska Pučka Stranka, pa onda demokratska, zemljoradnička, socijalistička, radikalna i republikanska stranka, a onda postoje još i druge stranke, kako to dobro zna svaki onaj, koji marljivo čita naše novine, jer one često o tom pišu. Sve te stranke svom silom rade oko toga, da dobiju što više pristauša i što više poslanika u saboru, pa onda da mogu uzeti u svoje ruke vladu, koja bi uredila državu tako, kako te stranke vele, da bi bilo najbolje.

Ali vrlo često možeš da čuješ, kako naš čovjek veli ovako: „Šta će nam tolike stranke? Najbolje bi bilo, da ima samo jedna stranka, uz koju bi sav narod bio.“ Mnogi opet, kada vidi, da se stranke među sobom ne slažu, onda ne će da se bavi politi-

kom, jer ne zna, uz koju bi stranku pristao. Svuda mu se i ova i ona stranka, pa da se nijednoj ne zamjeri, ne pristaje ni uz ovu ni uz onu. Pita se sada: Je li to dobro? Nije. Tako rade ljudi, koji ne znaju, zašto su stranke, i koji ne znaju razlikovati dobru stranku od zlih stranaka. I baš zato sam evo uzeo, da napišem ovaj članak, pa da naši ljudi budu sasvim upućeni u to, čemu su stranke i otkud da ih toliko ima. A kad to budu znali, onda im ne će biti teško, da izaberu onu stranku, koja je za njih najbolja, pa da s njom živu i nju pomažu svim silama i svom svojom ljubavlju, kao što bi i trebalo da bude.

Razlike među državljanima.

U svakoj državi razlikuju se državljani međusobno po mnogim stvarima. Najveća i najglavnija razlika jest u tomu, da se državljani gotovo u svakoj državi dijele po narodnostima i plemenima, po vjeri i po staležima. Kod nas, u našoj državi, ima na primjer Nijemaca, Mađžara, Rumunja, Albanaca i Crka, a nešto i Talijana. Svi se ti razlikuju od nas Hrvata po narodnosti. Ogromnu većinu u ovoj državi sačinjavaju Hrvati, Slovenci i Srbi, koji su doduše jedan narod, ali se opet razlikuju po tom, što su Hr-

vati posebno pleme, Srbi posebno, a Slovenci posebno. Po vjeri dijele se državljani naše države na katolike, na pravoslavne, muslimane, a ima još i nešto protestanata i židova. Po staležima se dijeli svijet na tri glavna staleža: zemljoradništvo, obrtništvo i radništvo, a onda ima i drugih manjih staleža, kao na primjer liječnički, svećenički, učiteljski i tako dalje. Ta dioba još nije završena, jer se Hrvati opet dijele na Bunjevence, Šokce, Bosance, Hercegovce i Dalmatince, na Primorce, Zagorce i Slavonce, na Posavce, Podravce i Srijemce, i tako dalje. Radnici se dijele na poljske radnike i na tvorničke radnike, na željezničare, na zidare i tako redom po zanatima. Narod se dalje razlikuje i u tomu, što u svim vjerama ima takvih, koji su dobri vjernici, pa se drže vjerskih propisa, a ima i takvih, koji za propise svoje vjere nimalo ne mare. Još na koncu moramo i to reći, da u svakoj državi ima bogataša, a ima još više siromaha. Svuda ima, hvala Bogu, poštenih i valjanih ljudi, ali ima nažalost i lopova. Svaka država ima školovanih ljudi, a ima opet i takvih, koji ne znaju ni čitati ni pisati. Eto dakle, koliko ima ogromnih i mnogobrojnih razlika između državljana. A to je tako u svakoj državi.

Po tim razlikama razlikuju se i stranke.

Razlika državljana po narodnostima, plemenima, po vjerama i staležima, po imućvenim prilikama, po odgoju i obrazovanosti silno utječe na stvaranje stranaka. Svi ti različiti ljudi moraju da živu u državi. Mi znamo, da država ima za zadatak, da promiče opće blagostanje. U tu svrhu izdaje država zakone, kojima određuje, koliko prava i dužnosti ima ovaj u državi, a koliko onaj. Osim toga država mora paziti, da se ti zakoni vrše, da bude red i poredak u državi. Naravno je, da su državni zakoni i državna uprava onakvi, kakvi su ljudi, koji imaju vladu u svojim rukama. Zato eto ono nastojanje svakog razboritog državljanina da utječe na razvitak prilika u državi. Ali pojedini čovjek sam ne može doći do vlasti u državi, zato se jedan združuje s drugim, s kojim se može složiti. Naravno, da će se skupiti onakvi, koji su međusobno blizu bilo po narodnosti, bilo po vjeri, bilo po staležu, bilo opet po interesima ili konačno po svojem mišljenju o ovom ili onom državnom pitanju. Takvi se udružuju, naprave zajednički naert ili program prema tomu, što hoće da postignu. I tako eto ti ljudi stvaraju stranku.

(Nastavit će se.)

mena moraju stajati na palubi, jer im na ladi ne dozvoljavaju, da se ma gdje u zatvorenom prostoru zaklone, jer je to, vele, treći razred, a ne može, im se pomoći, jer parobrodarsko društvo nema nikakve subvencije od vlade.

Prošlih dana vidjeli smo uprav do kože okisle i prozeble tri učenice real-gimn. i grad. škole, jer se jadnice nijesu imale gdje skloniti od nevremena.

I blago, kad se prevozi, stavlja se u zaštićeno mjesto, a za 39 učenika i učenica, većinom djece siromašnih roditelja, nema nikakva zaklona.

Ovim apeliramo na upravu parobrodarske plovidbe, a poimence na inspektora iste, da bi došao ususret našoj učećoj mladeži, te je zaštićeno od nevremena bilo tako da se na parobrodicu za kiše postave zgodne tende ili dozvoli zaklon makar u štivu. Neka ova naša molba ne oстане uzaludna.

Naši dopisi.

Murter, 8. studenoga.

Obnovljena Uljarska Zadruga.

Čemu se nije nitko nadao otrog godine dana, danas je ipak to govno čin zauzetim radom marnog ravnatelja N. Mudronje, te uprave i nadzornog odbora zadruge. Poslije pet godina počivanja danas je obnovljena naša Uljarska Zadruga na veliku radost svih zadruga otpočela svoj redoviti korisni rad. Mnogo truda i napora, silne poteškoće trebalo je svladati, da se uspije. I Božjom pomoću, a potporom i zauzimanjem neutrudivog u radu za mali i potrebni puk našeg obljubljenog nar. poslanika dra Ante Dulibića te ostalih prijatelja i čimbenika, osobito Zadružne Gospodarske Banke u Šibeniku i Zadružnog Saveza u Splitu, kao i vlade, koja se ipak uvjerila, da je podupiranje zadrugarstva temelj narodnog gospodarsva uz geslo „S Bogom za narod“ — „Naprijed ni koraka natrag“ svladane su sve poteškoće.

Novi motor tvrtke „Satima“ iz Trsta sa 50 konjskih snaga već je stavljen u pogon. Goni 4 mlina za mlivo maslina, tišti 12 hidrauličkih presa, goni 3 mlina za mlivo hrane (žita, pšenice, kukuruza), te „dinamo“, kojim je električno rasvijetljena Uljarna i pristanište.

Pravo zadrugarsko poduzeće! Cio je narod radostan. Na početku rada domaći župnik don I. Berak svečano je blagoslovio zgradu i namještaj.

Pri koncu spomenuti je na znanje i ravnanje naših industrijalaca i poduzeća za razno konzerviranje, da Uljarna priređuje i fino ulje, kao i u svom početku rada g. 1910. Fino ulje naše Uljarne bilo je nagrađeno i odlikovano na svjetskoj izložbi u Varu i Aix-u u Francuskoj radi svoje osobite vrsnoće.

Bog živi!

Zadrugar.

Književnost.

Obavijesti „Narodne Prosvjete“.

Krijes br. 9—10. doštanima je pred par dana i starim preplatnicima razaslan. Isto je tako poslan svim onim povjerenicima, koji su se javili. Ostale i ovaj puta molimo isto što smo učinili 18. pr. mj. u „Nar. Politici“. Mnogi su naime od naših povjerenika premješteni ili umirovljeni ili im pak ne treba ovoga broja, koliko su dobivali prije. Zato treba da jave, koliko im komada treba od ovoga broja, koliko su dobivali prije; a da se predusretne eventualna smetnja, neka naznače, koliko su do sada dobivali.

Krijes br. 1. za š. g. 1922.—23. već je tiskan i počeo će se razaslijeti

drugoga tjedna. Pretplata će iznositi Din. 15.— godišnje za sve bez razlike. Nije moguće, da se ikome dadne popust. Za inozemstvo Din. 20.— Gg. povjerenici pišući glade br. 9—10. mogu odmah da jave, koliko komada prvoga broja žele. Ako i ne znaju točno broja, neka barem približno jave. Pojedincima ćemo poslati prvi broj na staru adresu i molimo ih, da list prime i pošalju pretplatu uplatnim listom, koji će biti priložen.

ŠIBENIK, 10. studenoga.

„Crna internacionala“ tako je nazvano nešto, što po formi sliči članku u zadnjoj „Soči“. To je napisao jedan nadobudni mladić, a imao bi biti odgovor našem listu i lekcija dr. Korošecu nakon jednog članka, koji smo donijeli o vijećanju Slovenske Pučke stranke. Bar tako je to momče navješćivalo pred više od mjesec dana po ulicama. Tresla se brda, rodio se miš ili još i manje rodila se papirnata Soča sa jednim više no obično neukusnim i smiješnim sadržajem, punim samih otrcanih fraza o jugoslovenstvu, crnom klerikalizmu, njegovim zločinovima i t. d. Samo polako, mladi gospodine! Otvde ste se rano postavili u pozu, da osudujete politiku Pučke stranke, kritikujete mišljenje i izjave dr. Korošeca. Dosađ ste uspjeli, da temeljito prostudirate samo vašu temeljnu nauku t. zv. frazeologiju. Mi bi smo Vam preporučili, da si nabavite jedan udžbenik logike, kad vas je majka priroda uglavnom prikratila. Znamo, da vas je na pisanje o spomenutom potakao samo mladenački žar i ambicija, radi česa ste sigurno i najavili odgovor već toliko vremena prije. Bili bismo najzadovoljniji, da ste taj nazovi članak svojim dječnim imenom potpisali, jer bi u tom slučaju sama javnost stvorila prave mišljenje o vašoj sposobnosti i nadobudnosti. Pri koncu još nadodajemo samo to, da se po običaju ne bismo ni ovog puta bili osvrnuli na pisanje „Soče“, te da smo iznimku napravili samo stoga, da mladom gospodinu napravimo malo reklame, za kojom en očito ide. Spremni smo, da mu još više dodemo na ruku, pa da mu, na želju, u idućem broju iznesemo časno ime.

Gradske vijesti.

Odgovor na pozdrav Njihovim Veličanstvima Kralju i Kraljici.

Na brojavni pozdrav, upravljen sa svečanosti otvora mjesne Učiteljske škole, maršalatu kraljevskog dvora u Beogradu za Njihova Veličanstva Kralja i Kraljicu, stigao je glavnom pokrajinskom školskom nadzorniku gosp. Antunu Krietiću i Upraviteljstvu mjesne Učiteljske škole od v. d. šefa Kabineta, punomoćnog ministra ovaj odgovor: „Njihova Veličanstva Kralj i Kraljica prijatno dirnuti rodoljubivim pozdravom od strane Vaše, upravitelja i nastavnika, kao i učenika-novaotvorene učiteljske škole u Šibeniku, blagovoleli su narediti, da se izrazi Njihova topla zahvalnost na tome.“

Dječja akademija. *) Na dan otvora Učiteljske škole priredilo je „Društvo za zaštitu i pripomaganje siromašne školske djece grada Šibenika“ lijepu dječju akademiju, na kojoj su sudjelovali učenici i učenice svih mjesnih osnovnih škola, a osobito ženske građanske. Program je akademije bio slijedeći: 1. Himna. 2. Proslav, govori uč. Marija Baranović. 3.

*) Pomutnjom izostalo iz zadnjeg broja.

Lisinski: Tam, gdje stoji - pjeva zbor učenica grad. škole. 4. Zajc: Lastavicama, pjeva uč. Adum Zorka. 5. Moć uspavanke, dječji igrokaz sa pjevanjem u dva čina. 6. Zajc: Za dom mili - pjeva zbor učenica grad. škole. Izvršen je na opće zadovoljstvo, osobito dječji igrokaz. Opazilo se samo, da je u nekim pjesmama glazba bila dosta slabo aranžirana, tako da je i pratnja smetala pjevanju. Žao nam je, da nije bilo ni dovoljne reklame za akademiju, kao i što se nije ponovila tako, da joj mnogi roditelji nijesu prisustvovali, a ni ogromni dio dječje publike. Time se i društvo materijalno dosta slabo pomoglo. No svakako je školska mladež lijepo proslavila otvor tako važnog narodnog zavoda, kao što je učiteljska škola. Svaka čast onima, koji su tu akademiju pripravili.

† Antun Cvitković cand. iur. Nakon duge i teške bolesti u svijetu mladosti preminuo je prošlih dana u Ljubljani, gdje se nalazio na naukama. Smrtni ostaci pokojnika bit će preneseni u ponedjeljak iz Ljubljane, te će biti u sprovodu iz crkve sv. Nikole sahranjeni na groblju sv. Ane. Počivao u miru! Obitelji naše sačušeće.

Crkveni koncert. Naše mjesno „Filharmoničko društvo“ sprema jednu veliku umjetničku i kulturnu novost za naš grad. Po uzoru stranih, a i naših većih gradova priredit će koncert crkvene muzike u Bazilici sv. Jakova. Imat ćemo prigodu, da u ovoj našoj impozantnoj i akustičnoj katedrali, remek-djelu umjetničke arhitektonike, čujemo nekoliko biranih kompozicija prvih svjetskih muzičara vokalne i instrumentalne muzike. Vrijedni i agilni dirigent „F. D.“, maestro J. Gotovac, ne prezajući pred nikakvim tehničkim poteškoćama sastavio je reprezentativni program iz raznih crkvenih kompozicija od najstarijih do najnovijih majstora na području opće glazbene literature. Koncert, za koji su pripreme i pokusi u punom toku, održat će se 3. decembra t. g. Presvijetli biskup Mileta blagotno je i spremno dozvolio ovu korisnu umjetničku reprodukciju i obećao svaku pomoć. Potanji program i ostali detalji bit će svojedobno objavljeni.

Đačka Mensa. Da se dode usret potrebnijim djećama, osobito onima kr. učiteljske škole, ovih se dana otvorila u zgradi „Badžane“ „Đačka Mensa“. Đaci, koji žele da budu primljeni u mensu, neka se obrate na kojega člana odbora, od koga će primiti sva potrebna razjašnjenja i saznati uvjete, koji su u današnjim prilikama najpovoljniji. Odbor se nada, da će naići na nužno razumijevanje kod građanstva za ova skroz humanitarnu ustanovu. Mensom, upravlja odbor u kome su gg.: I. kan. Mirić, A. Meznarić, upravitelj banke, gospođa M. Vučić, Krsto Stošić, vjeroučitelj, te K. Krištić i F. Škarpa učitelji.

Ambulanta za liječenja trachona. 15. ov. mj. otvara se u našem gradu ambulanta za liječenje trachona u pokrajinskoj bolnici. Vodit će je specijalista za očne bolesti dr. Nevenko Čošić. Pregled i liječenje u ovoj ambulanti je besplatno.

„Golub“ humoristički list počeo je od juče da izlazi, pod uredništvom g. Petra Sabića. Izlazit će redovito dva puta mjesečno. Tako sad imamo šest listova, koji se tiskaju u našem gradu. Pa da ne napređujemo!

Poskupljenje duhana. Ovih dana je opet silno poskupio duhan po tra-

fikama. Ova je vijest na pušaće porazno djelovala, a objektivno sudeći cijene su duhanu u našoj državi, koja obiluje duhanom, uprav previsoke. Pa ni po jada, kad bi se po trafikama, kao negda, dobivao dobar duhan. Naš bolji duhan mogu da puše samo inozemci i naši ministri. - Što ćemo, kad država hoće i na ovako lošem duhanu da dobija para.

Lična vijest. Dr. Antun Matković otputovao je u naučne svrhe u Beč, gdje će ostati mjesec dana.

U fond našega lista darovao je nar. poslanik dr. Ante Dulibić 25 din., da počasti uspomenu pk. Josipa Kutlića, a drugih 25 din., da počasti uspomenu pk. Ivanice Urlič-Ivanović. — Na daru mu Uprava topla blagodari.

Izjava. Zamoljeli od uprave mjesne podružnice Jugosl. Matice donosimo ovu njezinu izjavu: „Upravi Jugosl. Matice je došlo do znanja, da neke osobe šire po gradu glasove, da se Matičin novac troši u svrhu, kojoj nije namijenjen. Radi li se to iz neupućenosti ili iz zlobe, sprovedna je stvar, samo je stalno, da se takvim glasinama ugledu i popularnosti Jug. Matice silno škodi. Iz shvatljivih razloga ne može se javno i svakome govoriti, u koje se svrhe novac upotrebljuje, a velikom dijelu javnosti dobro je poznato, kuda novac ide. Kategorički izjavljujemo, da nama nije poznata zlouporaba nikakova. Novac se šalje gloupornoj podružnici u Split i ona s njim premia utanačenom programu raspolaže. Molimo svakoga, da nam prijavi samo i jedan konkretni slučaj, ako ga zna, da se novac Matičin u koje druge svrhe upotrebljuje. Preporučamo građanstvu, da ovo uvaži i ne nasjeda bezdušnim glasinama.“

Darovi „Uboškog Domu“. Don Marko Ivanišević, župnik Jesenica din. 30, Šibenska Okružna Banka raznih jestiva u vrijednosti od din. 1443 te Općinsko Upraviteljstvo u Šibeniku, kao izvanrednu pripomoć, raznih jestiva u vrijednosti od din. 4215. — Darovateljima Uprava najsrdačnije zahvaljuje.

Skrće se pažnja našim čitaocima na današnji prilog naših novina glavnog i ovlašćenog prodavca srećaka klasne lutrije Aleksandra R. Pavlovića - Jakišićeva br. 15. Beograd.

Darovi „Đačkoj Mensi“. Na počast uspomene Josipa Kutlića: Zadružna Gospodarska Banka din. 200, Augustin Meznarić din. 20 i don Krsto Stošić din. 10. Na počast uspomene Ivanice Urlič-Ivanović: Augustin Meznarić din. 20. U ime milodara: Krsto Krištić din. 30. — Uprava harno zahvaljuje.

Džepni koledar „Jadranske Straže“. Početkom novembra iziši će iz štampe mali džepni koledar, što ga izdaje „Jadranska Straža“. Koledar je štampan latinicom i ćirilicom, a sadržaj je interesantan i raznolik. Zanimljiv je koledar osobito zbog toga, što su u njemu izneseni statistički podaci o našoj ratnoj mornarici i onim našim parobrodarskim društvima, koja su poslala podatke Jadranskoj Straži. Na prvov stranici je slika Nj. Veličanstva Kralja. U koledaru je među ostalim izvadak govora g. J. Biankinia, predsjednika „Jadranske Straže“, prigodom konstitucione skupštine društva, pravilnik i izvadak iz poslovnika, zatim opis državnog grba i zastava naše ratne mornarice.

Darovi Knjižnici „Pavlinović“. Da počaste uspomenu pk. Josipa Kutlića: Josip Vodopija, bank. poduzetelj u Šibeniku, din. 25 i Marko Vunić, upravitelj grad. škole u Trogiru, din. 10. Da počaste uspomenu pk. Ivanice Urlič: Josip Vodopija din. 25 i Marko Vunić din. 10. — Uprava im harno zahvaljuje.

Najprikladniji darovi za Božić i novu godinu:
Amerikanski i engleski
Singer šivaći strojevi

Singer igala i doknadnih dijelova
 Singer ulja konca, svile i t. d.

Vlastita mehanička radiona
 Prodaja na otplatu
 Singer šivaći strojevi Bourne & Co.
 New-York 1-52
 Centrala za S. H. S.
ZAGREB, Marulićeva ulica broj 5.

Podružnice: Zagreb, Karlovac, Varaždin, Osijek, Vinkovci, Bjelovar i Brod na Savi, Subotica, Novi Sad, Maribor, Ljubljana, Sarajevo, Mostar, Banjaluka, Tuzla, Dubrovnik, Podgorica, Beograd, Kruševac, Niš, Skopje, Veleš, Bitolj, Kragujevac, Zaječar i Stip. - Zastupstva u svim većim mjestima.

Zlatarska Radiona Vjekoslav Grünbaum
 Gosposki trg 13.

Prima sve radnje zlatarske struke, novonapijke i popravke. Izrađuje brzo i solidno svaku vrst vjenčanih prstena („tonda“) te popravlja srebrne torbice.

DROGARIJA VINKO VUČIĆ - ŠIBENIK

Skladište kemijskih proizvoda, laka boja, gumenih predmeta i o.

OPTIKA.

Naočala - Cvikera.
 Izvršuje svaku izradbu po okul. liječničkom propisu
 Primaju se popravci.

PAPIRNICI GRGO RADIĆ
 (prije A. et G. Rude)

ŠIBENIK (Glavna ulica).

Bogati izbor svih vrsti umjetničkih dopisnica, te šibenskih razglednica.

Prodaja školskih potrepština, raznog papira te sve vrsti kancelarijskog pribora.

Trgovina raznih parfema, mirisnih sapuna, praška za zube i slično, te raznih igrački za djecu.
 Cijene umjerene!

Prva jugoslavenska odlikovana tvornica
Maraškina i Likera
PETAR BUZOLIĆ - SPLIT

Jadranska ul.

Telefon br. 274.

Proizvađa:

Prvoklasnu odlikovanu vrst: MARAŠKINA marke „SOKOL“ i „TRIGLAV“.

Obljubljene LIKERE: Višnjevica - Pelinkovac - Kruškovac, i t. d.

Cognac Medicinal - Cognac Vieux - Jamaica i Tea Rum.

RAKIJE: Borovicu - Sljivovicu - Travaricu.

SIRUPE: Marenu - Granatinu - Frambua - Limonadu.

CIJENE UMJERENE!

Oprema brza i tačna. — Cijenik se šalje trgovcima na zahtjev.

Svi kalendari za god. 1923. izašli!

- BLOK kalendar dnevni mali u reklamne svrhe br. 1. vel. 5 put 7 cm. — K 24—
- BLOK kalendar dnevni veliki br. 1. vel. 10 put 17 cm. — K 140—
- BLOK kalendar dnevni orijaški br. 3. vel. 21 put 33 cm. — K 8—
- GOSPODARSKI i vinogr. kalendar K 60—
- LISNI kalendar — K 8—
- ZA LISNICU kalendar po K 20 i K 4—
- ZA NOVČARKU kalendar br. 1. K 12—
- ZA TISAK tvrtke računamo K 100 za 100 kom. — K 12—
- ZA NOVČARKU kalendar br. 2 u platnu, korice su urešene ružicama K 32—
- ZA NOVČARKU kalendar br. 3 u finom kožnatom uvezu — K 48—
- PODLOŽNI kalendar vel. 48 put 61 K 100—
- POZADINA za kalendare vel. 18 put 26 cm. — K 14—
- ZA PRSLUK kalendar br. 1. fini trajni papirnati u imitaciji kože K 30—
- ZA PRSLUK kalendar br. 2. platneni uvez (Westentaschenkalendar) — K 32—
- SRCE Isusovo kalendar — K 50—
- ŠOSTAR novi zagrebački — K 24—
- TJEDNI kalendar br. 2 vel. 20 put 30 cm. — K 100—
- TRODJEJNI kalendar — K 280—
- ZAGREB. Bote — K 40—
- ZABAVNIK kalendar — K 100—
- ZAGREBAČKI pučki kalendar — K 40—
- ZA ZID kalendar mali — K 12—
- ZA ZID kalendar veliki — K 60—
- ZVEKAN humoristički kalendar — K 50—
- ZVONIMIR hrvatski ilustrirani kalendar — K 120—
- ZVONIMIR hrvatski ilustrirani kalendar uvezani — K 150—

DNEVNI KALENDARI sa ukusnim pozadinama.
 Prikladno za gg. trgovce i obrtnike kao i novogodišnji dar mušterijama. Cijene razumijevalje se sa blokom.

br. 1 stoji K 59—, br. 2 stoji K 59—, br. 3 „ 45—, br. 4 „ 41-50, br. 4a „ 54—, br. 13 „ 66-50.
 Tisak firme računamo K 3— do 5— po komadu prema tekstu.

Preprodavaoci dobivaju znatan popust.

Obratite se radi cijenika izravno na knjižaru

ST. KUGLI

ZAGREB. ILICA 30.

Knjižara kr. sveučilišta i jugoslavenske akademije.

P. N. Svećenicima, Crkvinarstvima i Trgovcima javljam, da izrađujem iz pravog pčelinjeg voska svijeće u svim veličinama, koje se ne krive, ne kaplju, ne dime i ne udaraju patvorinom.

Kupujem svaku količinu pčelinjeg voska i meda. U zamjenu svijeća primam okapine.

Cijene umjerene!

Vlasnik

Odlikovane Tvornice voštanih svijeća
Vladimir Kulić - Šibenik.

Opremu robe sa stanice Bakar u luku i obratno, te ukrcaj na parobrode preuzima najbrže i najkulantnije

Opravništvo Dalmatie - Bakar

t. j. tt. FOREMPOHER i drug

Vlastita skladišta brašna, tjestenine i žitarica

POMORSKA AGENCIJA.

Brzojavi: FOREMPOHER, Bakar

Telefon br. 14.

POZOR TRGOVCII!

Starog novinskog papira na prodaju
 kod Uprave našega lista (u prostorijama „Hrv. Čitaonice“).

Zadružna gospodarska banka d. d.

Vlastita zgrada
 Glavna ulica 108.

Podružnica Šibenik

Brz. naslov Gospobanka
 Telefon br. 16 - Noćni 67.

Centrala Ljubljana.

Podružnice:

Đakovo,
 Maribor,
 Sarajevo,
 Sombor,
 Split.

Ispostava: Bled.

Afilijacije:

Sveopća zanatlijska banka d. d. u Zagrebu i njena podružnica u Karlovcu te Gospodarska banka d. d. u Novom Sadu.

Dionička glavnica i pričuva
 preko K. 60.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamačuje najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne transakcije.